

Inventariats uns 200 espais històrics de la Guerra Civil al Baix Ebre

Baix Ebre A.C.A.

Diverses casamates de formigó dins la línia fortificada del Delta-Amposta-l'Ampolla, l'antic camp d'aviació republicà de Roquetes, que no es va posar mai en marxa, els hospitals militars al balneari de Cardó (Benifallet) i Masia del Ponç (l'Ametlla de Mar), les pistes militars que travessen la serra de Cardó-Boix i línies de trinxeres a banda i banda del riu són alguns exemples dels 193 espais històrics de la Guerra Civil al Baix Ebre que han estat inventariats pel Consell Comarcal per a disposar d'una eina per a la possible preservació i senyalització d'estos elements per a usos culturals, educatius i turístics.

Els autors del treball, l'historiador i periodista Andreu Caralt, i l'antropòloga Maite Hernández, de l'empresa Terra Enllà, han estat els encarregats d'este exhaustiu inventari que es concreta en 193 fitxes d'espais, arreu dels catorze municipis i les tres entitats municipals descentralitzades, vinculats amb la revolució anticlerical, els bombardejos franquistes contra la població civil, la fortificació republicana de la costa i el riu Ebre, els espais de combat de l'Ofensiva d'Aragó, l'evacuació de civils lluny de la línia del front i la Batalla de l'Ebre.

El vicepresident i conseller de Cultura de l'ens, Francesc Vallespi, detalla que **"hem promogut este treball de recerca com una eina de suport als municipis i per a difondre en l'àmbit comarcal l'impacte de la Guerra Civil, que ha deixat una em-**

Estació de Xerta a la Via Verda.

premta profunda en la mentalitat dels habitants i el paisatge". Cadascun dels elements inventariats disposa d'una fitxa que en descriu la tipologia, la geolocalització i l'estat de conservació. Esta fitxa inclou una fotografia i informació sobre si aquell element té alguna figura de protecció, a més d'una proposta d'intervenció i l'explicació històrica. L'objectiu d'este treball, segons els autors, no era un rastreig sistemàtic de tots els vestigis, sinó l'elaboració d'un extens catàleg d'elements susceptibles de ser preservats i utilitzats per a usos divulgatius, educatius i turístics.

Entre els espais més desconeguts, Caralt, destaca la línia de trinxeres en punts com Xerta o Benifallet, **"algunes de les quals es podrien recuperar"**; també, la línia de fortificacions construïda a l'hemidelta nord, **"on hi ha casamates espectaculars, a Camarles, que estan en molt bon estat"**, o el paper **"poc conegut"** que va tindre el municipi de Benifallet en la Batalla de l'Ebre i que no compta amb **"cap senyalització"**. També ressalta

que Tortosa és **"inacabable"** quant a espais vinculats a la Guerra Civil, on n'han inventariat una quarantena, ja que durant molt de temps va ser front de guerra.

L'elaboració del catàleg ha suposat un estudi en profunditat de la bibliografia existent, la consulta d'arxius, entrevistes amb els representants municipals, la cerca d'informants i una intensa tasca de treball per a localitzar espais d'interès que es va dur a terme en plena pandèmia. Ara, el president de l'ens comarcal, Xavier Faura, assenyala que **"des del Baix Ebre volem facilitar la construcció de polítiques de memòria democràtica"**.

LA VIA VERDA, CONSTRUÏDA AMB MÀ D'OBRA FORÇADA A partir d'este inventari d'espais històrics de la Guerra Civil al Baix Ebre s'obre un ventall de possibles línies d'actuació. De fet, l'ens instal·larà uns plafons informatius a l'estació de Xerta a la Via Verda de la Val de Zafán per a difondre la participació de mà d'obra forçada en la construcció i arranjament de la infraestructura entre la Terra Alta i Tortosa. Cada any passen milers d'usuaris per la Via Verda, però pocs coneixen que presoners republicans integrats en unitats disciplinàries de treballs forçats van participar entre l'any 1938 i 1942 en la construcció i la reparació de la línia. **"Volem dignificar el treball forçat republicà a la Via Verda i donar-lo a conèixer entre els milers de turistes que passen cada any per esta via"**, diu Faura. ■